

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Фізичної терапії та ерготерапії
(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор (перший проректор)

« _____ » _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 04 Етика та деонтологія в фізичній терапії

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 227 Терапія та реабілітація

(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) 227.01 «фізична терапія»

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет Управління фізичною культурою та спортом

(найменування інституту, факультету)

мова навчання українська

2023 рік

Робоча програма Етика та деонтологія в фізичній терапії для студентів
(назва навчальної дисципліни)
 спеціальності 227 Терапія та реабілітація,
 освітня програма (спеціалізація) 227.01 «фізична терапія».
(назва освітньої програми (спеціалізації))

« 31 » 08, 2023 року - 16 с.

Розробники: Єрмолаєва Алла Вячеславівна, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, к.н.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
з фіз.вих. і спорту.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від « 31 » 08 20 24 року № 1

Завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії
(найменування кафедри)

« 31 » 08 20 23 року _____ (Ковальова О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією _____ факультету
Управління фізичною культурою та спортом
(найменування факультету)

Протокол від « 31 » 08 20 23 року № 1

« 31 » 08 20 23 року Голова _____ (Пушина І.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми* _____

« _____ » _____ 20 _____ року Керівник групи _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невипусковою кафедрою

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> (шифр і найменування)	обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) <u>227 Терапія та реабілітація</u> (код і найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання _ - _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 години; самостійної роботи студента – 4 години	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		26 год.	-
		Практичні, семінарські	
		12 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
52 год.	-		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: диф. залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/1,4

1. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етика та деонтологія в фізичній терапії» полягає у формуванні у студентів цілісного уявлення про етичні та деонтологічні принципи фахівця в галузі охорони здоров'я та вміння застосовувати їх в конкретних професійних ситуаціях.

Завдання навчальної дисципліни полягає у вивченні принципів поведінки майбутніх фахівців охорони здоров'я, спрямованих на досягнення максимальної ефективності відновлення пацієнтів та превентивних заходів, аналізу взаємин між фізичним терапевтом та пацієнтом/клієнтом, його родичами, а також взаємин між працівниками мультидисциплінарної команди, запобігання несприятливим факторам в реабілітаційній діяльності та усунення шкідливих наслідків неякісної реабілітаційної допомоги.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

Інтегральна компетентність.

Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії.

загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 06. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

фахові компетентності:

СК 04. Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.

СКфт 09. Здатність провадити підприємницьку діяльність у фізичній терапії.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.

ПРН 07. Спілкуватися з пацієнтом/клієнтом для визначення його потреб та очікувань щодо його рухової активності та результатів фізичної терапії.

ПРН 18. Дотримуватись основних юридичних та етичних вимог, провадити діяльність зі згоди пацієнта/клієнта.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Медична етика і деонтологія їх визначення та статус. Правове забезпечення професійної діяльності в сучасному суспільстві

Тема 1. Медична етика і деонтологія, їх визначення, статус і правове забезпечення в сучасному суспільстві

Тема 2. Основні етапи становлення медичної етики та деонтології. Клятва Гіппократа та її подальші модифікації.

Тема 3. Правове забезпечення професійної діяльності лікаря, фізичного терапевта в сучасному суспільстві.

Тема 4. Основні моделі взаємин «лікар, фізичний терапевт-пацієнт». Класифікація психологічних типів пацієнтів.

Тема 5. Основні міжнародні документи, які регламентують права пацієнта. Інформована добровільна згода на медичне втручання.

Тема 6. Ятрогенії: основні причини, наслідки і профілактика. Проблема взаємин в системі лікар-хворий як одна з причин ятрогеній.

Змістовий модуль 2. Морально-правові аспекти лікарської таємниці, лікарських помилок. Біомедична етика.

Тема 1. Визначення та суть лікарської таємниці, історія її розвитку.

Тема 2. Основні правові документи, які гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні та в світі. Права пацієнта.

Тема 3. Лікарська помилка: визначення, види та профілактика лікарських помилок.

Тема 4. Основні морально-правові аспекти лікарських помилок.

Тема 5. Біомедична етика: теоретичні та прикладні аспекти в сучасному суспільстві

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р		лк	пр	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Медична етика і деонтологія їх визначення та статус. Правове забезпечення професійної діяльності в сучасному суспільстві												
Тема 1. Медична етика і деонтологія, їх визначення, статус і правове забезпечення в сучасному суспільстві	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Основні етапи становлення медичної етики та деонтології. Клятва Гіппократа та її подальші модифікації	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-

Тема 3. Правове забезпечення професійної діяльності лікаря, фізичного терапевта в сучасному суспільстві.	11	4	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Основні моделі взаємин «лікар, фізичний терапевт-пацієнт». Класифікація психологічних типів пацієнтів	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Основні міжнародні документи, які регламентують права пацієнта. Інформована добровільна згода на медичне втручання	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Ятрогенії: основні причини, наслідки і профілактика. Проблема взаємин в системі лікар-хворий як одна з причин ятрогеній	9	4	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	50	16	6	-	-	28	-	-	-	-	-	-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні етапи становлення медичної етики та деонтології. Клятва Гіппократа та її подальші модифікації	2
2	Правове забезпечення професійної діяльності лікаря, фізичного терапевта в сучасному суспільстві.	2
3	Основні моделі взаємин «лікар, фізичний терапевт-пацієнт». Класифікація психологічних типів пацієнтів	2
4	Основні правові документи, які гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні та в світі. Права пацієнта.	2
5	Лікарська помилка: визначення, види та профілактика лікарських помилок.	2
6	Біомедична етика: теоретичні та прикладні аспекти в сучасному суспільстві	2

6. Самостійна робота

Самостійна робота – один зі способів вивчення дисципліни, невід’ємна частина навчального процесу. Це дозволяє глибоко засвоїти матеріал, поглибити вміння та навички в пізнавальній діяльності, активізувати творче мислення та ініціативу; сприяє виробленню власних прийомів і методів пізнання, вчить раціонально організувати та контролювати робочий час.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проблеми деонтології та лікарської етики в медичних колективах	4
2	Деонтологічні проблеми проведення наукових досліджень	4
3	Важливі принципи вченого-медика	4
4	Основні етичні проблеми трансплантології	4
5	Етичні проблеми в геронтології	4
6	Етичні проблеми репродуктивних технологій	4
7	Етичні проблеми використання стволових клітин	3
8	Етичні проблеми сурогатного материнства	4
9	Проблеми клітинної та тканинної терапії	4
10	Сучасний стан проблеми евтаназії	3
11	Етичні проблеми штучного переривання вагітності	3
12	Поняття «хоспіс», основні функції медичне та соціальне значення	4
13	Етичні проблеми технологій штучного підтримуючих життя	3
14	Проблеми життя в медичній етиці та деонтології	4
	Разом	52

7. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання в першому змістовному модулі полягає у виконанні проблемної доповіді на практичному занятті або презентації за наступною тематикою:

1. Важливі принципи вченого-медика
2. Основні етичні проблеми трансплантології
3. Етичні проблеми використання стоволових клітин
4. Проблеми клітинної та тканинної терапії
5. Сучасний стан проблеми евтаназії
6. Етичні проблеми технологій штучного підтримуючих життя

У другому змістовному модулі – у виконанні контрольної роботи. Номер варіанту контрольної роботи студент обирає самостійно.

Варіант № 1

1. Визначення понять «медична етика» і «медична деонтологія», історичні етапи розвитку, принципи.
2. Охарактеризуйте вимоги які пред'являються сучасному лікарю.
3. Перелічіть основні міжнародні документи які регламентують роботу лікаря.

Розв'яжіть задачу. У приймальне відділення стаціонару звернувся хворий з вулиці у важкому стані, неохайно одягнений, брудний, без документів. Лікар відмовив йому в огляді і наданні допомоги, посиляючись на асоціальний стан хворого та відсутність документів. Оцініть дію лікаря.

Варіант № 2

1. Історія виникнення Клятви Гіппократа.
2. Визначення поняття «взаємини лікар – хворий».
3. Міжнародно-правові акти правового забезпечення професійної діяльності лікаря (Нюрнберзький кодекс, Женевська декларація, Міжнародний кодекс медичної етики, Хельсінська декларація, Міжнародна конвенція Генеральної Асамблеї ООН з цивільних і політичних прав людини, Токійська декларація).

Розв'яжіть задачу. Лікар призначає обстеження і лікування хворого, не враховуючи його індивідуальних особливостей, можливостей та побажань. Визначте модель взаємин лікаря і хворого.

Варіант № 3

1. Характеристика моделей взаємовідносин в системі лікар – хворий (патерналістська, технічна, колегіальна, контрактна, інформаційна, дорадча, інтерпретаційна)
2. «Інформована згода» визначення, характеристика.
3. Правове забезпечення професійної діяльності лікаря в Україні (Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Кримінальний кодекс України).

Розв'яжіть задачу. Під час відпустки лікар приховав своє ставлення до медицини і не надав допомогу хворому з серцевим нападом, аргументуючи тим, що він перебуватиме у відпустці. Оцініть дію лікаря.

Варіант № 4

1. Дайте визначення поняттям «ятрогенія» та «ятрогенні захворювання», види, причини і профілактика розвитку.

2. Етичні принципи клінічних досліджень.

3. Надайте характеристику основним Міжнародно-правовим актам які регламентують права пацієнта (Лісабонська декларація прав пацієнта, Декларація про політику в галузі забезпечення прав пацієнтів у Європі).

Розв'яжіть задачу. На прийомі у ендокринолога 57-річній хворій встановлено діагноз «цукровий діабет». З'ясовуючи причину захворювання, лікар висловив припущення про його можливий спадковий характер. У хворої розвинулося почуття тривоги, побоювання, що у її дітей в майбутньому також буде цукровий діабет. Який механізм розвитку психічних порушень у хворої?

Варіант № 5

1. «Лікарська таємниця» визначення, історія розвитку поняття, принципи збереження лікарської таємниці.

2. Які обмеження права пацієнта на конфіденційність Вам відомі?

3. Права пацієнта на конфіденційність інформації про стан здоров'я.

Розв'яжіть задачу. Після огляду пацієнта завідувач відділенням почав обговорювати діагноз і план лікування з лікарем в присутності пацієнта. Оцініть дію медичного персоналу.

Варіант № 6

1. «Лікарська помилка» визначення, класифікація, причини виникнення та їх профілактика.

2. Дайте характеристику поняттям «професійний злочин» та «лікарська помилка», наведіть приклади.

3. Основні морально-правові аспекти лікарських помилок.

Розв'яжіть задачу. У районній лікарні лікар не діагностував своєчасно інфаркт міокарда тому, що не знав, як розшифрувати ЕКГ. Оцініть дію лікаря.

Варіант № 7

1. Що відрізняє і об'єднує біоетику і біомедицинську етику?

2. Якими етичними нормами регулюються біомедичні дослідження?

3. Правові документи, що регламентують дотримання принципів біоетики в Україні.

Розв'яжіть задачу. На розгляді комісії з питань біоетики вноситиметься пропозиція про проведення медичних експериментів на ув'язнених, засуджених на тривалий термін позбавлення волі. Який принцип біоетики на Вашу думку порушений?

Варіант № 8

1. Найважливіші принципи вченого-медика, їх характеристика.
2. Етичні проблеми сурогатного материнства.
3. Етичні проблеми штучного переривання вагітності.

Розв'яжіть задачу. Сімнадцятирічна дівчина звертається до сімейного лікаря з приводу вагітності і просить не говорити про це батькам, а зробити аборт. Як повинен поступити лікар?

Варіант № 9

1. Поняття «термінальний стан», «клінічна і біологічна смерть», етичні проблеми відношення до смерті.
2. Основні етичні проблеми трансплантології.
3. Міжнародні та вітчизняні законодавчі акти з проблем трансплантології.

Розв'яжіть задачу. Після смерті хворого його родичі категорично відмовляються дати дозвіл на взяття органів для трансплантації. Які повинні бути дії лікаря.

Варіант № 10

1. Поняття про особисту та колективну відповідальність.
2. Етичні проблеми репродуктивної технології.
3. Правові документи, що регламентують науково-дослідну діяльність лікаря.

Розв'яжіть задачу. До лікаря звернувся пацієнт, якого лікує його колега по відділенню, з проханням пояснити правильність призначеного лікування. Якими повинні бути дії лікаря?

8. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- ✓ розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- ✓ пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- ✓ бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ✓ ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (рисунок, схеми, графіки);
- ✓ практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;
- ✓ аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- ✓ індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- ✓ дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- ✓ проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

При проведенні навчального процесу використовуються різноманітні форми навчальних занять: лекції, практичні заняття, семінари, конференції.

9. Очікувані результати навчання з дисципліни

Після закінчення курсу майбутні фахівці в галузі охорони здоров'я можуть вибудовувати взаємодію в рамках своєї професійної діяльності з урахуванням соціально-культурних особливостей, етнічних та конфесійних відмінностей. В процесі вирішення професійних завдань (практичних ситуацій) здатні використовувати прийоми ефективного та безконфліктного спілкування у професійній діяльності; виявляти та долати чинники, які ускладнюють професійну взаємодію в процесі спілкування; готові до дотримання принципів лікарської етики та деонтології в спілкуванні з колегами та пацієнтами; здатні застосувати тактику поведінки медичного працівника у складних ситуаціях, що дозволяє врегулювати конфлікт у разі виникнення і не доведення до судових розглядів.

10. Засоби оцінювання

Контроль успішності діяльності студента з вивчення даної дисципліни поєднує в собі декілька різновидів контрольних заходів: поточний, рубіжний (модульний) та підсумковий контроль.

Підсумковий контроль в першому семестрі здійснюється у формі диференційного заліку. Відповідно до діючої в університеті системи комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка підсумкового контролю для диференційного заліку визначається за 100-бальною шкалою. Оцінка підсумкового контролю може враховувати результати поточного та проміжного (рубіжного) контролю у порядку, визначеному програмою освітнього компоненту.

Поточний контроль охоплює контрольні заходи, що відбуваються під час практичних занять (усні та письмові відповіді на контрольні питання практичного заняття, рівень засвоєння та володіння практичними навичками в межах навчального курсу), а також оцінювання результатів виконання самостійної роботи (підготовка та захист електронних презентацій відповідно до тематики курсу).

Рубіжний (модульний) контроль успішності в рамках дистанційного навчання проводиться у формі виконання ситуаційних завдань та письмових відповідей на питання очно або дистанційно з використанням системи Moodle та/або проведення фронтального опитування студентів відповідно до пройдених тем включаючи відповіді на ситуаційні задачі.

Модульний контроль є необхідним та обов'язковим елементом рейтингової технології освітнього процесу та проводиться у два етапи – в середині й наприкінці навчального семестру (*змістовний модуль 1 та змістовний модуль 2*).

Здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю, якщо він не виконав усіх обов'язкових видів робіт (виконання та захист практичних занять, виконання самостійної роботи) та не пройшов рубіжний модульний контроль. Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційного заліку, результати підсумкового контролю проставляються у залікову відомість.

11. Критерії оцінювання

Підрахунок балів здійснюється за наступною схемою:

Змістовний модуль 1

1. Оцінювання відповідей на контрольні питання практичних занять: 3 практичні x 5 балів = 15 балів.
 2. Розв'язання ситуаційних задач: 1 практичне x 10 балів = 10 балів.
 3. Виконання та захист електронної презентації відповідно до тематики курсу – 15 балів.
 4. Виконання індивідуального завдання – 10 балів
- Разом: 50 балів.

Змістовний модуль 2

1. Оцінювання відповідей на контрольні питання практичних занять: 3 занять x 5 балів = 15 балів.
 2. Розв'язання ситуаційних задач: 3 практичних x 5 балів = 15 балів.
 3. Виконання та захист електронної презентації відповідно до тематики курсу – 10 балів.
 4. Виконання індивідуального завдання – 10 балів
- Разом: 50 балів.

Студент, який з різних обставин не виконав всі завдання в системі дистанційного навчання Moodle НУ «Запорізька політехніка», не може бути допущений до екзамену.

Позитивними оцінками для всіх форм контролю є оцінки від 60 до 100 балів. Межею незадовільного навчання за результатами підсумкового контролю є оцінка нижче 60 балів. Отримання оцінки 60 балів та вище передбачає отримання позитивних оцінок за всіма визначеними програмою освітнього компонента обов'язковими видами поточного, проміжного (рубіжного) контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни розташований на навчальній платформі Moodle: НУ «Запорізька політехніка»: (<http://surl.li/escjl>) та містить:

1. Робочу програму дисципліни
2. Інформаційне забезпечення лекцій
3. Відео забезпечення фрагментів занять (презентації)
4. Електронні книги

13. Рекомендована література

Базова

1. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М. Деонтологія в медицині: підручник. Харків, 2014. 258 с
2. Копчинська, Ю. В., Латенко, С. Б. Професійна етика та деонтологія в реабілітації: навч. посіб. для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» спеціалізації «Фізична терапія, ерготерапія». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 188 с.
3. Медична етика і деонтологія: навч. посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання студентів / Укл: Гуліна Л. В., Зендик, О. О., Козік Н. М. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. 110 с.
4. Основи деонтології: навчальний посібник [Електронний ресурс] : навч. посібн. для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізації «Фізична терапія»/ укл. Ю.В. Копчинська, С.Б.Латенко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (558 КБ). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 87 с.
5. Підручник з лікарської етики: Переклад з 2-го англійського видання 2009 року за редакцією академіка АМН України, Голови Комітету з лікарської етики Всеукраїнського Лікарського Товариства (ВУЛТ) Любомира ПИРОГА- Світове Лікарське Товариство / World Medical Association (WMA)-© 2009 by The World Medical Association, Inc.© 2009 Ukrainian translational by Ukrainian Medical Association (UMA) / український переклад Всеукраїнського Лікарського Товариства (ВУЛТ).© 2009 українське видання БФ «Третє Тисячоліття». ISBN 966-7756-10-6 (NLM classification: W 50). 140с.

Допоміжна

1. Беспалова, О., Курнишев, Ю., Сітовський, А., Савчук, І., Косинський, Е. Деонтологічна етика у системі професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Україна. Здоров'я нації: науково-практичний журнал. № 3 (60), 2020. 101-109.
2. Єрмолаєва, АВ, Мирна АІ, Присяжнюк ОА, Мирний ДП. Сучасний погляд на правове забезпечення професійної діяльності сімейного лікаря в Україні. "Соціальні, правові та управлінські аспекти розвитку охорони: проблеми, перспективи, світовий досвід" Льорет-де-Мар. Іспанія ЗДМУ. 2022. 60-62.
3. Кремена О.В., Єрмолаєва А.В. Сучасні технології деонтологічного

супроводу батьків під час фізичної реабілітації з дітьми дошкільного віку, що мають особливі освітні потреби. Сучасні технології в оздоровчій діяльності. Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих вчених, м. Запоріжжя, 3 березня 2023 р. [Електронний ресурс] / Редкол.: О.М. Бурка, Л.В. Шуба. Електрон. дані. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. С. 232-234.

4. Курганська А. О., Єрмолаєва А. В. Моральні та правові аспекти лікарської таємниці в Україні. Сучасні технології в оздоровчій діяльності. Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих вчених, м. Запоріжжя, 3 березня 2023 р. [Електронний ресурс] / Редкол.: О.М. Бурка, Л.В. Шуба. Електрон. дані. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. С. 45-58.

5. Шишацька, Н.Ф., Глуховський, В.В. Загальні результати комплексного дослідження забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України / Україна. Здоров'я нації. 2013. №4. 66-68.

14. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

2. Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Кримінальний Кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Наказ МОЗ України від 13.12.2018 № 2331 «Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakazmoz-ukraini-vid-13122018--2331-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesij-pracivnikiv-vipusk78-ohorona-zdorov%e2%80%99ja?fbclid=IwAR3nbvGPUU0VimDU5fCrNb70vmBEOY6SQY1fi08YQgGuLlkJRmH4icy3Xk> (дата звернення: 09.02.2023)

5. Світова федерація ерготерапевтів / World Federation of Occupational Therapists (WFOT). URL: <https://www.wfot.org/> (дата звернення: 12.09.2022).

6. Світова Конфедерація Фізичної Терапії / World Confederation of Physical Therapy (WCPT). URL: <https://world.physio/what-we-do/education> (дата звернення: 30.09.2022).